

Cengiz ÇAĞIRTEKİN
AFAD Uzmanı

Afetlerde En Önemli Hizmetlerden Biri Olan Arama Kurtarma Faaliyetleri Tek Merkezden Yönetilebilir (Mi?)

Tarihin bilinen kayıtlarında dünyanın farklı yerlerinde meydana gelen afetlerle ilgili bilgilere rastlanmaktadır. Bu bilgilerden şu sonucu çıkarabiliriz ki, insanlar Dünya ya geldikten kısa bir süre sonra doğal afetlerle tanışmıştır. Başka bir ifadeyle insanlığın ilk anlarından itibaren doğa kaynaklı

afetlerle iç içe olduğu görülmektedir. Bazı medeniyetlerin meydana gelen doğal afetler sonucunda tarih sahnelerinden yok oldukları da tarihi bilgilerden anlaşılmaktadır.

Günümüzde doğa kaynaklı afetlerin yanında teknolojik ve insan eliyle meydana gelen afetlerde de can ve

mal kaybının artarak devam ettiği görülmektedir. Diğer risklerin yanında küresel ısınmanın hem dünya hem ülkemiz açısından bakıldığında ve gelecekte afetlerin çeşitleneceği ve kayıpların artarak devam edeceği gerçeğini karşımıza çıkarmaktadır. Bunun için en etkili yöntem, meydana gelebilecek afetlerin et-

kilerinden kurtulmak veya bunların toplum üzerindeki etkilerini en aza indirmek amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrası araştırmalar yapmak çeşitli planlar geliştirmek ve bunları uygulamaya koymaktır

Afet yönetiminin temel amacının insan hayatını kurtarmak olduğu unutulmadan afetin en zor dönemi olan müdahale döneminde, afetzedelerin içinde bulunduğu olağanüstü şartlardan kurtararak hayatlarını normale döndürmek için bu aşamada yapılan arama ve kurtarma faaliyetlerinin yanında afetzedelerin, ilk yardım, güvenli bölgelere tahliye, beslenme, barınma, güvenlik, psikososyal destek vb. faaliyetlerin önemi dikkat çekmektedir.

Arama kurtarma faaliyetleri ile ilgili olarak Ülkemizde ilk düzenlenme 1959 yılında yayımlanan 7126 sayılı Sivil Savunma Kanunu ile bu Kanuna dayalı olarak çıkarılan alt mevzuatla yapılmış ve bu alandaki boşluk giderilmeye çalışılmıştır. İçişleri Bakanlığının bünyesinde Sivil Savunma Genel Müdürlüğü kurulmuş, Marmara Depremi sonrası bazı düzenlemeler yapılarak 11 ilde Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri kurularak arama kurtarma faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi amaçlanmıştır. Kurulan bu teşkilat ile afetlerde (deprem, çığ, sel vb.) afetzedelere ulaşarak öncelikle canlı olarak kurtarmak görevi yüklenilmiştir.

2003 yılında kamu idaresi merkezi yönetimden yerelleşmeye doğru yönelmesi için kamuda yapılan düzenlemelere afetlere hazırlık, müdahale ve iyileştirme faaliyetlerini de katmış, belediyelerde ve il özel idarelerinde birimler kurularak afetlere hazırlık ve müdahale için gereken görevleri yürütülmesi istenilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 53 üncü maddesi “..... deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar. Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır” denilmekte, 5302 sayılı İl Özel İdare Kanununun 69 uncu maddesi “...diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla ilin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.” denilmektedir.

Mevcut duruma bakıldığında bazı belediyelerin bu işi benimseyip teşkilatlandıklarını, olaylara başarılı şekilde müdahil olduklarını ve arama

kurtarma faaliyetlerini yaptıkları görülmektedir. Bazı belediyelerin ise ilgili mevzuatla belirtilen hususlara yönelik düzenlemeleri yapmadığı ve arama kurtarma faaliyetlerine yeterince hazır olmadıkları anlaşılmaktadır.

Burada bir eksiklik karşımıza çıkmaktadır. Hem belediyelerin hem özel idarelerin bu hükümler doğrultusunda acil durum planlamalarını en kısa sürede yapması ve arama kurtarma ekiplerini kurarak olaylara müdahil olması için afetlerden sorumlu koordinatör kurum olan AFAD Başkanlığının bu konuda özendirici ve yönlendirici olması gerekmektedir.

Ülkemizde olası doğa kaynaklı afetlerde arama kurtarma faaliyetlerine bakıldığında çoklu yapı göze çarpmaktadır. Bu olaylarda; AFAD, teşkilatlanmış bazı belediye ekipleri, DAK, JAK, UMKE ve olaya taraf olan STK lar müdahil olmaktadır.

Afetlerdeki müdahale faaliyetlerine çok sayıda kişi ve kuruluşun katılımı nedeniyle arama kurtarma faaliyetlerinde yetki, sorumluluk ve görevler yönünden sorunlar çıktığı görülmekte ve bu faaliyetlerin belli bir disiplin ve yöntemle yapılması mümkün olmamaktadır. İstanbul Kartal da çöken bina ile Elazığ Sivrice Depreminde yapılan arama kurtarma faaliyetlerinde bahsedilen karmaşa net olarak ortaya çıkmıştır.

Kaynakların ekonomik kullanılması, yönetimde sürat ve verimliliğin en üst seviyede uygulanması ile uygulamada ortak terminoloji ve hareketin oluşturulması için bu alanda yasal ve idari düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu düzenlemelerin sert ve keskin bir şekilde yapılması yerine yumuşak ve aşamalı bir şekilde yapılması halinde konunun taraflarca daha iyi anlaşılacağı ve kurumların kısa sürede adapte olup

uyum içinde çalışılacağı değerlendirilmektedir.

Arama kurtarma hizmetlerinin tek çatı altında birleştirilmesi için ilk aşamada: arama kurtarma hizmetlerinin belediyelere devri öncesi, İçişleri Bakanlığına bağlı bir birim olarak düzenlenmesi, personel, araç, gereç, donanım ve bütçe gibi konuların tespitinin yapılması gereklidir. Bu aşamada görülen eksiklerin ve ihtiyaçların giderilmesi sonrası bahsedilen hizmetlerin yürütülmesinin ikinci aşaması olan arama kurtarma hizmetlerinin belediyelere devrinin yapılmasıdır.

Bu aşamada karşımıza bir sorun çıkmaktadır. Bazı belediyelerin acil durum planlamalarını ve bu hizmetlerin yerine getirilmesi için teşkilatlanma yapmamaları ile bazı belediyelerde yaşanan güvenlik sorunlarının giderilip tesis edilmesi için, arama kurtarma hizmetlerinin belediyelere devri bir süre beklenmelidir. Bu süre içinde hizmetlerin aksamadan yürütülmesi için bunların valilik emrinde görevlendirilmesi uygun olacaktır. Sorunlu belediyelerde güvenliğin sağlanması ve diğer belediyelerin de acil durumlara müdahale için teşkilatlanmaları sonrası arama

kurtarma hizmetlerinin belediyelere devri yapılmalıdır.

Ülkemizde arama kurtarma faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yapılması için kamu otoritesi düzenleme yapmış, Ana Arama ve Kurtarma Koordinasyon Merkezi kurulmuş, ancak kurulan teşkilatın yasal ve idari düzenlemelerin yapılmaması nedeniyle ilgili teşkilat görevlerini yerine getirmede sorunlar yaşamaktadır.

Mevcut Ana Arama ve Kurtarma Koordinasyon Merkezi kuruluş amacının "arama ve kurtarma hizmetlerinin yürütülmesinde, ilgili bakanlık ile kurum veya kuruluşların görev ve sorumluluklarının tespiti, insan hayatını kurtarmaya yönelik faaliyetlerin ilgili ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak yürütülmesini sağlamak" olduğu düşünüldüğünde yapılacak düzenlemeler ile arama kurtarma faaliyetlerinin tek merkezden yapılabileceği ve tek merkezden yönetilmesinin hizmetlerin seri, hızlı ve ekonomik olacağı tahmin edilmektedir.

Arama Kurtarma hizmetlerinin yerel yönetimlere devirlerinin yapılması sonrası en son aşama olan Türk Arama ve Kurtarma Yönetmeliği, ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşların

katılımıyla yeniden düzenlenerek; Ana Arama ve Kurtarma Koordinasyon Merkezi daha faal hale getirilip bundan sonra yapılacak arama kurtarma faaliyetlerinin tek merkezden koordinasyonun yapılması akılcı, gerçekçi ve uygulanabilir çözüm olarak görülmektedir.

Bu düzenlemelerin yapılmasıyla;

- Çok başlılığın ve karmaşık mevzuatın ortadan kalkması sonucu arama kurtarma faaliyetlerinde yaşanan görev, yetki ve sorumluluklar ile ilgili problemlerin ortadan kalkacağı,
- Ülkemizde bulunan tüm arama kurtarma (sivil-asker-yerel-stk-özel sektör) envanterinin belirlenip kayıt altına alınacağı,
- Arama kurtarma hizmetlerine yönelik olarak yapılan bu değişikliklerle, karada, denizde ve havada yapılan tüm arama kurtarma faaliyetlerinde ortak mevzuat, dil ve hareket birliğinin sağlanacağı,
- Aynı işi veya benzeri görevleri yapan kurumlar ile görevli personelin ortak amaç için bir araya getirilmesiyle çalışanlar arasında kolektif uyumun sağlanacağı ve faaliyetlerin daha etkin ve hızlı bir şekilde yerine getirileceği,
- Bunun sonucu olarak afetin yerinden yönetilmesi ilkesi de faaliyete geçeceğinden resmi güçler (asker-sivil), yerel güçler, özel sektör ve STK'ların da olaylara müdahil olması ile afetlerin en az hasarla atlatılabileceği,
- Yerel güçlerin donanım ve diğer ihtiyaçlarının sağlanması ve gerekli eğitimlerin düzenlenmesi sonrası afetlere müdahalelerin etkin ve hızlı olacağı, böylelikle afet ve acil durumların en az can ve mal kaybıyla atlatılacağı, değerlendirilmektedir.

